

บทที่ 3

โครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กกับการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาส

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในจังหวัดน่าน โดยจะกล่าวถึงความเป็นมาของโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โรงเรียนนันทบุรีวิทยา วัดพระธาตุช้างค้ำ จังหวัดน่าน ซึ่งจะอธิบายว่าโรงเรียนนันทบุรีวิทยา มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติอย่างไรต่อการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาส พร้อมทั้งจะได้อธิบายความหมายของเด็กด้อยโอกาสว่าหมายถึงอะไร และพระสงฆ์มีบทบาทอย่างไรต่อการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสกลุ่มนี้

3.1 ความเป็นมาของโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโครงการหนึ่งของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร จังหวัดน่าน เป็นโครงการที่พยายามให้ความช่วยเหลือเด็กหญิงด้อยโอกาส โครงการนี้เป็นโครงการใหม่ที่เกิดขึ้นมาได้ไม่นาน ยังไม่ได้มีงานวิจัยและการบันทึกรายละเอียดของโครงการอย่างเป็นทางการมากนัก ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนี้ทั้งหมด ส่วนใหญ่จึงได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการริเริ่มโครงการ ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นายเพชร ธรรมราช ผู้อำนวยการโรงเรียนนันทบุรีวิทยา คนปัจจุบัน และเป็นผู้บริหารโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีนั้น ได้ทราบถึงเหตุผลในการจัดทำโครงการนี้ว่า

...ในพื้นที่จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่อยู่ห่างไกล เป็นจังหวัดชายแดน และพื้นที่ทำกินก็มีน้อย ประชากรยากจน เศรษฐกิจไม่ดี พื้นที่ 80 เปอร์เซ็นต์เป็นภูเขา และประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่ก็เป็นชาวเขา ในจังหวัดน่านมีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อยู่มาก มีประชากรทั้งหมด 5 แสนกว่าคน ในจำนวนนี้จะเป็นชาวเขาประมาณ 1 ใน 5 ชาวเขาส่วนใหญ่จะเป็นคนด้อยโอกาส และชาวพื้นราบก็เช่นเดียวกันมีส่วนหนึ่งที่

ยากจน และอาชีพของผู้ปกครองก็คือทำเกษตรกรรมแบบขึ้นอยู่ที่สภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหนสภาพดินฟ้าอากาศดีก็จะได้ผลผลิตมาใช้ ถ้าปีไหนสภาพอากาศแห้งแล้งก็ไม่ค่อยได้ผลผลิต และประชากรส่วนใหญ่จะหลังไหลกันไปทำงานที่กรุงเทพฯ และก็ทิ้งนักเรียนทิ้งลูกหลานไว้กับปู่ย่าตายาย บางทีก็ส่งเงินมาบ้าง ส่งมาไม่พอบ้าง ชาติๆ ก็ทำให้นักเรียนด้อยโอกาสต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ค่อยมีที่พึ่ง โดยเฉพาะนักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนชายถ้าด้อยโอกาส ก็ยังมีโอกาสได้อาศัยบวชเป็นพระบ้าง อยู่ตามวัดตามวาก็มีที่อยู่อาศัยและก็มาเรียนหนังสือได้ ส่วนผู้หญิงก็ไม่ค่อยมีโอกาส ดังนั้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา โรงเรียนจึงสร้างหอพักหญิงดรุณรัตน์ตามพระราชดำริพระเทพรัตนราชสุดาฯ เพื่อช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ (สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 2553)

จะเห็นว่าจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนทำให้ทราบว่า จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่อยู่ห่างไกลมีความทุรกันดาร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาทำให้มีปัญหาในการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลัก ชาวบ้านจึงพากันมาทำงานที่กรุงเทพฯ และจังหวัดอื่นๆ เป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนต้องอยู่กับปู่ย่าตายาย ประกอบกับฐานะยากจนทำให้มีปัญหาในการดำเนินชีวิตและส่งผลต่อการศึกษาล่าเรียน หลาย ๆ ครอบครัวถ้ามีลูกหลานเป็นชายก็มักจะไปฝากไว้ที่วัดโดยการให้บวชเป็นสามเณรอันเป็นบทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่ให้การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนมาตั้งแต่อดีต

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสได้มีการแก้ไขโดยในภาครัฐได้เปิดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รับเด็กด้อยโอกาสทั้งชายและหญิงในหลายๆ จังหวัดในประเทศไทย แต่ก็ยังไม่เพียงพอยังมีเด็กด้อยโอกาสยังไม่ได้รับการช่วยเหลืออีกมาก ในจังหวัดน่านเองจากสภาพภูมิประเทศที่ทุรกันดาร ประชากรชาวเขามิเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมีความยากจนอันส่งผลทำให้มีเด็กที่มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบากและขาดโอกาสทางการศึกษามาก ทำให้ภาครัฐเห็นปัญหาจึงจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้นเพื่อรองรับเด็กดังกล่าว แต่ก็ยังไม่เป็นที่เพียงพอคณะสงฆ์จังหวัดน่านจึงได้ทำการจัดตั้งโรงเรียนการกุศลขึ้นเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของทางภาครัฐโดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนนันทบุรีวิทยา” โรงเรียนแห่งนี้ได้ทำการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสทั้งชายหญิงให้มีการศึกษาไปแล้วเป็นจำนวนมาก

แต่ในปัจจุบันด้วยสภาพสังคมที่ปัญหาทางสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีตมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ประสบปัญหานอกจากยากจนแล้วยังขาดที่พึ่ง ขาดพ่อแม่ ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู ถ้าไม่ได้รับการศึกษาแล้วเด็กกลุ่มนี้ก็จะมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองไปได้ยาก ถ้าเด็ก

กลุ่มนี้เป็นผู้ชายก็สามารถแก้ปัญหาด้วยการรับการสงเคราะห์จากพระสงฆ์ด้วยการบวชเป็นสามเณรรับการศึกษาที่คณะสงฆ์จังหวัดน่านได้จัดการศึกษาไว้ ชื่อว่า "โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา" โดยคณะสงฆ์จังหวัดน่านจัดตั้งขึ้นตามกฎกระทรวง ซึ่งว่าด้วยการจัดกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งจังหวัดน่านจังหวัดน่านสังกัดกลุ่มที่ 8 ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน เชียงราย ต่อมาปี พ.ศ.2544 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งมาดูแลการจัดการศึกษาของพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ได้จัดกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาใหม่จากของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดไว้เดิม จังหวัดน่าน ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม 6 โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของจังหวัดน่าน มีจำนวน 12 โรงเรียน กระจายอยู่ 10 อำเภอ มีนักเรียนชายที่บวชเป็นสามเณรจากข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน ปี พ.ศ.2549 ระบุว่า ปีพ.ศ. 2547 มีนักเรียนสามเณร จำนวน 1,836 รูป พ.ศ.2548 จำนวน 1,720 รูป พ.ศ.2549 จำนวน 1,731 รูป (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน, 2550, น. 3-10)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นผู้ชายในจังหวัดน่านมีโอกาสในการดำเนินชีวิตและทางการศึกษาในแต่ละปีคณะสงฆ์จังหวัดน่านได้ให้การสงเคราะห์ปีละไม่น้อยในทางกลับกันเด็กด้อยโอกาสที่ประสบปัญหาการขาดที่พึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ได้รับการช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มเด็กหญิงด้อยโอกาสที่ขาดทั้งโอกาสทางการศึกษาและที่พึ่งพิง แต่ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีรับสั่งคณะผู้บริหารโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ว่าจะมีทางใดที่จะช่วยเหลือเด็กหญิงกลุ่มนี้ได้ โดยทรงรับสั่งเมื่อวันศุกร์ที่ 6 มกราคม พ.ศ.2549 เมื่อครั้งเสด็จเป็นองค์ประธานเปิดป้ายอาคารเรียน "สิรินธร" ว่านักเรียนที่พ่อแม่เสียชีวิต แยกทางกัน หย่าร้างยังมีอีกมาก ถ้าเป็นผู้ชายสามารถจะบวชเข้าในพระพุทธศาสนามีโอกาสศึกษาเล่าเรียนมีผู้ดูแลรับผิดชอบ ส่วนนักเรียนหญิงซึ่งมีเป็นจำนวนมากที่พ่อแม่เสียชีวิต หย่าร้าง แยกทางกัน ตลอดจนยากจนทั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารยังไม่มีผู้ดูแลอย่างเพียงพอและทั่วถึง (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2552, น.1) จากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังกล่าว โรงเรียนนันทบุรีวิทยา จึงจัดทำโครงการศึกษารูปแบบการรับนักเรียนหญิงกลุ่มด้อยโอกาสเข้าอยู่หอพักดำเนินการตามแนวพระราชดำริ

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาของเด็กหญิงด้อยโอกาสที่มาสมัครเข้าโครงการในรุ่นแรก โดยศึกษาจากบันทึกการเยี่ยมบ้านของเด็กหญิงที่สมัครเข้าโครงการ

จำนวน 21 คน ตามบันทึกของคณะกรรมการผู้ตรวจเยี่ยมบ้านซึ่งประกอบไปด้วยคณะกรรมการ 4 ท่าน คือ

1. พระครูวิสุทธินนทกิจ ประธานกรรมการผู้ตรวจเยี่ยมบ้าน
2. นางสุภารัตน์ สุขสมจิต กรรมการผู้ตรวจเยี่ยมบ้าน
3. นายสมบุญ นุ่มภา กรรมการผู้ตรวจเยี่ยมบ้าน
4. นางสาวสุภาวดี ภิวงส์ กรรมการผู้ตรวจเยี่ยมบ้าน

คณะกรรมการได้ทำการไปตรวจเยี่ยมหาข้อมูลตามที่ได้กหญิงได้ยื่นใบสมัครมาพบสาเหตุและปัญหา ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

เด็กหญิงคนที่ 1

เป็นชาวพื้นราบ บ้านอยู่ในเขตอำเภอเมือง พ่อ แม่ ติดเชื้อ เอช-ไอ-วี ในอดีตแม่ทำงานเป็นนักร้องในร้านอาหาร แม่ได้รับเชื้อเอช-ไอ-วี มาจากสามี สามีเสียชีวิตก่อนต่อมาอยู่กับสามีคนปัจจุบันซึ่งติดเชื้อเอช-ไอ-วี เช่นเดียวกัน ประกอบอาชีพเก็บของเก่าในชุมชนทั้งในและนอกเขตเทศบาลขายหาเงินเลี้ยงครอบครัวและส่งบุตรสาวเรียนหนังสือ บุตรสาวเกิดก่อนพ่อแม่ได้รับเชื้อเอช-ไอ-วี จึงไม่ได้รับเชื้อแต่อย่างใด ชาวบ้านตั้งแง่รังเกียจครอบครัวนี้มาก พ่อแม่เป็นห่วงบุตรสาวเพราะไม่ทราบชะตากรรมของตนเองและบุตรว่าต่อไปจะดำรงตนอยู่อย่างไร เป็นห่วงบุตรสาวหลังตนเสียชีวิต ซึ่งน่าจะอยู่ได้อีกไม่นานนัก ขณะนี้มีชีวิตอยู่ได้ด้วยยาต้านไวรัสซึ่งปัจจุบันมีราคาค่อนข้างแพง

เด็กหญิงคนที่ 2

เป็นชาวชนเผ่า (เผ่าเมี่ยน หรือ เย้า) อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญด้านการศึกษาศาสนาฐานะยากจน มีความตั้งใจเรียน ความประพฤติเรียบร้อย

เด็กหญิงคนที่ 3

เป็นชาวพื้นราบ มีฐานะยากจน พ่อแม่แยกทางกัน แม่ทำงานปืมน้ำมัน พ่อมีภรรยาใหม่ อาศัยอยู่กับแม่ที่ปืมน้ำมัน

เด็กหญิงคนที่ 4

เป็นชาวชนเผ่า (เผ่าเมี่ยน หรือ เย้า) อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญด้านการศึกษาศาสนาฐานะยากจน มีความตั้งใจเรียน ความประพฤติเรียบร้อย

เด็กหญิงคนที่ 5

เป็นชาวพื้นราบ อาศัยอยู่กับตาภายในบ้านแคบๆ สภาพของบ้านพักเป็นชุมชนแออัด มีสถานบันเทิงอยู่ในชุมชน (เป็นสถานบันเทิงประเภทเคค ซ็อ แชนัลเอ็กซ์) มีหอพักอิสระจำนวน

มาก ขาดระเบียบวินัย มีวัยรุ่นและกรรมกรชายตั้งวงดื่มเหล้าทุกวัน เป็นชุมชนเฝ้าระวังเรื่องสารเสพติดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นห่วงมาก เมื่อนักเรียนเข้าสู่วัยสาวอาจไม่ปลอดภัยในชีวิตและความ เป็นสตรีเพศเท่าใดนัก

เด็กหญิงคนที่ 6

เป็นชาวพื้นราบ พ่อ แม่ แยกทางกัน ฐานะยากจนมาก อาศัยอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยงที่ ใต้ถุนอัมพรมรรย์ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของสนามกีฬาจังหวัดน่าน พ่อเลี้ยงเคยประสบอุบัติเหตุทาง รถยนต์สุขภาพจิตไม่ดีนัก แม่เป็นโรคหัวใจและต้องออกจากบ้านเวลาประมาณ 3 นาฬิกาของทุก วันเพื่อขายกับข้าวที่ตลาด แม่เป็นห่วงบุตรสาวอย่างมากเพราะโตเป็นสาวขึ้นทุกวัน เกรงว่าขณะ ตนไปขายของที่ตลาดในทุกเช้ามืด อาจเกิดความไม่ปลอดภัยในสถานภาพความเป็นสตรีเพศของ บุตรสาวได้ เพราะบุตรสาวอยู่กับพ่อเลี้ยงในห้องนอนที่ไม่มิดชิดไม่เป็นสัดส่วน อาจถูกล่วงละเมิด ทางเพศได้

เด็กหญิงคนที่ 7

เป็นชาวพื้นราบ ฐานะยากจน พ่อ แม่ แยกทางกัน พ่อมีภรรยาใหม่ อาศัยอยู่กับยาย ซึ่งอายุมากแล้ว

เด็กหญิงคนที่ 8

เป็นชาวพื้นราบ ฐานะยากจน พ่อ แม่ เสียชีวิต อาศัยอยู่กับบุตรของป่าซึ่งมีบุตรอยู่ แล้ว 2 คน

เด็กหญิงคนที่ 9

เป็นชาวพื้นราบ ฐานะยากจนมาก พ่อแม่เสียชีวิต อาศัยอยู่กับยายซึ่งอายุมากแล้ว และลุงซึ่งมีปัญหาสุขภาพไม่สามารถทำงานหนักได้

เด็กหญิงคนที่ 10, 11, 12

เป็นชาวชนเผ่า (เผ่าเย้า หรือ เมี่ยน) ฐานะยากจน อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล การศึกษา

เด็กหญิงคนที่ 13

เป็นชาวพื้นราบ ฐานะยากจนมาก พ่อแม่แยกทางกัน อาศัยอยู่กับพ่อและน้องอีก 2 คน แม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (เป็นทอม และติดผู้หญิง) ย้ายไปอยู่ที่อื่นนานแล้ว

เด็กหญิงคนที่ 14 และ 15

เป็นชาวพื้นราบ ฝาแฝด พ่อแม่หย่าร้างกัน อาศัยอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยงภายใน บ้านพักแคบๆ มีความกลัวและหวาดระแวงในพฤติกรรมหลายอย่างของพ่อเลี้ยงอย่างมาก สภาพ

ของบ้านพักเป็นชุมชนแออัด มีสถานบันเทิงอยู่ในชุมชน (เป็นสถานบันเทิงประเภทเเคค ซ็อแซนัลเอ็กซ์) มีหอพักอิสระจำนวนมาก ชาวระเบียบวินัย มีวัยรุ่นและกรรมกรชายตั้งวงดื่มเหล้าทุกวัน เป็นชุมชนเฝ้าระวังเรื่องสารเสพติดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นห่วงมาก เมื่อนักเรียนเข้าสู่วัยสาวอาจไม่ปลอดภัยในชีวิตและความเป็นสตรีเพศเท่าใดนัก

เด็กหญิงคนที่ 16

เป็นชาวพื้นราบ พ่อแม่เสียชีวิตจากการติดเชื้อเอช-ไอ-วี อดีตแม่เคยทำงานเป็นนักร้องของห้องอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดน่าน เด็กหญิงเกิดก่อนผู้เป็นแม่ได้รับเชื้อเอช-ไอ-วี จึงไม่ได้รับเชื้อแต่อย่างใด อาศัยอยู่ใต้ร่มเงาของสนามกีฬาจังหวัดน่านด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้กับป่าและลุง ซึ่งมีบุตรอีกหนึ่งคน ลุงซึ่งเป็นสามีใหม่ของป่าได้รับอุบัติเหตุทางรถยนต์มีปัญหาด้านสุขภาพจิต ผู้เป็นป่าห่วงในพฤติกรรมของสามีตนเองเป็นอย่างมาก เพราะหลานอาจถูกล่วงละเมิดทางเพศจากผู้เป็นลุงในขณะที่ป่าต้องออกไปขายของที่ตลาดในตัวเมืองแต่เช้ามีด

เด็กหญิงคนที่ 17

เป็นชาวพื้นราบ แม่เสียชีวิต พ่อสุขภาพไม่แข็งแรง ฐานะยากจนมาก มีน้องชายหนึ่งคนเรียนระดับประถมศึกษา พ่อทำงานหาเลี้ยงครอบครัวคนเดียว เดิมเด็กหญิงผู้นี้เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคน่าน ตามอย่างเพื่อนๆในหมู่บ้าน เมื่อผู้ปกครองทราบว่ามีความประสงค์ให้บุตรสาวเข้าอยู่ในโครงการเพราะฐานะยากจน ไม่สามารถส่งบุตรสาวให้เรียนต่อในระดับชั้นที่สูงกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพได้ และเชื่อว่าถ้าบุตรสาวเข้าอยู่ในโครงการจะสามารถจะศึกษาต่อจนจบชั้นปริญญาตรีได้

เด็กหญิงคนที่ 18

เป็นชาวพื้นราบ พ่อเสียชีวิตเพราะได้รับเชื้อเอช-ไอ-วี ฐานะยากจนมาก มีพี่ชายทำงานหาเลี้ยงครอบครัวซึ่งประกอบด้วยแม่ ตา ยาย และน้อง แม่ได้รับเชื้อเอช-ไอ-วี จากพ่อ บุตรสาวเกิดก่อนผู้เป็นพ่อได้รับเชื้อ ปัจจุบันแม่ปฏิบัติธรรมกับกลุ่มโยเร กินยาต้านไวรัส มีร่างกายแข็งแรงดีขึ้นตามสมควร สามารถทำงานและช่วยเหลือตนเองได้ แต่เดิมเด็กหญิงผู้นี้เข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยเทคนิคน่านตามอย่างเพื่อนๆในหมู่บ้าน เมื่อแม่ทราบว่าโรงเรียนมีโครงการจึงประสงค์ให้บุตรสาวเข้าอยู่ในโครงการเพราะฐานะไม่เอื้ออำนวยให้บุตรสาวศึกษาต่อในชั้นที่สูงกว่านี้ได้

เด็กหญิงคนที่ 19

เป็นชาวพื้นราบ พ่อแม่แยกทางกัน อาศัยอยู่กับยาย ฐานะยากจนมาก แต่เดิมเด็กหญิงผู้นี้เข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยเทคนิคน่านตามอย่างเพื่อนๆในหมู่บ้าน เมื่อยายทราบว่า

โรงเรียนมีโครงการฯ จึงประสงค์ให้หลานสาวเข้าอยู่ในโครงการเพราะฐานะทางครอบครัวไม่เอื้ออำนวยตลอดทั้งไม่สามารถส่งเสียให้หลานสาวศึกษาต่อในชั้นที่สูงกว่านี้ได้

เด็กหญิงคนที่ 20

เป็นชาวพื้นราบ อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ฐานะทางครอบครัวยากจนมาก พ่ออาศัยเฝ้าร้านอาหารในตัวเมืองนาน เพื่อหาเงินเป็นค่าเล่าเรียนให้บุตรสาว แม่ทำอะไรข้าวโพดอยู่ที่บ้านเกิด

เด็กหญิงคนที่ 21

เป็นชาวพื้นราบ เด็กหญิงอาศัยอยู่กับยายซึ่งเป็นโรคหัวใจ อาศัยบ้านป่าอยู่ พ่อแม่แยกทางกัน โดยพ่อแยกไปมีภรรยาใหม่ แม่เป็นโรคโลหิตจางทำงานหนักไม่ได้ ยายเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2550, น. 30-50)

จากข้อมูลที่คณะกรรมการตรวจเยี่ยมบ้านได้บันทึกไว้ ผู้วิจัยสรุปสาเหตุและสภาพปัญหาของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มนี้ได้ ดังนี้

1. พ่อแม่แยกทางกัน	10 คน
2. อยู่ในถิ่นทุรกันดาร	6 คน
3. พ่อแม่เสียชีวิต	3 คน
4. พ่อแม่ติดเชื้อเอช-ไอ-วี	1 คน
5. พ่อเสียชีวิตแม่ติดเชื้อเอช-ไอ-วี	1 คน

นอกจากนี้มีปัญหาที่เด็กทุกคนประสบเหมือนกัน คือ ความยากจน ส่วนปัญหาอื่นๆ คือ ปัญหาความเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศ จากปัญหาของเด็กหญิงด้อยโอกาสกลุ่มนี้จะเห็นได้ว่า เด็กหญิงเหล่านี้มีปัญหาที่สลับซับซ้อนมาก ถ้าให้โอกาสมาศึกษาในโรงเรียนแบบไปกลับคงไม่เพียงพอ นับว่าโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ สามารถที่จะช่วยแก้ปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ได้ นับว่าการเกิดขึ้นของโครงการดังกล่าว นับว่าอาศัยพระบารมีของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยแท้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งและอยู่ในเหตุการณ์ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริ บุคคลท่านนั้นก็คือ พระครูวิสุทธินันทกิจ อาจารย์โรงเรียนนันทบุรีวิทยา และดำรงตำแหน่งประธานเป็นท่านแรก ของโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยท่านกล่าวว่า

...สืบเนื่องเมื่อ 4 มกราคม 2549 ตอนนั้นพระองค์ท่านเสด็จที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา วิทยาเขตปางค่า จังหวัดน่าน ทรงเปิดอาคารสิรินธร ทรงปรารภว่า โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนสงเคราะห์ที่ตามพระราชประสงค์ซึ่งอยู่ในสังกัดของสำนักงานการศึกษาของเอกชน เป็นประเภทโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานการบริหารการศึกษาเอกชน ท่านปรารภกับผู้อำนวยการโรงเรียนนันทบุรีวิทยาว่าน่าจะรับนักเรียนหญิงที่มีปัญหาทางด้านครอบครัวและปัญหาอื่น ๆ มาดูแลด้วย นักเรียนที่มีปัญหา เช่นนักเรียนที่พ่อแม่เสียชีวิต เช่น ดิดเชื้อเอช-ไอ-วี หย่าร้าง แยกทางกัน อยู่ในประเภทที่ 1 ยากจน อยู่ในถิ่นทุรกันดาร อยู่ในประเภทที่ 2 และอีกกลุ่มหนึ่งคือ นักเรียนที่อยู่ในสังคมที่ไม่เหมาะสมกับสตรีเพศของตนเอง แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ โรงเรียนนี้น่าจะรับภาคเหนือไว้ทั้งหมด ท่านมีคำสั่งทำนองนี้ไว้เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2549 ทางเราผู้ที่สนองงานในยุคนั้น มี ดร.กฤษณพงษ์ กীরติกรณ์ ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี รับสั่งใส่เกล้าใส่กระหม่อมแล้วก็มาหารือกับโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ในยุคนั้นมีพระครูบวรเจตยารักษ์ ปัจจุบันคือ ดร.คันธชาติ ต๊ะศักดิ์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน กระผมเองดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยฯ ได้รับรับสั่งต่อหน้าพระพักตร์ ทางโรงเรียนจึงให้กระผมเป็นผู้ศึกษาแนวทางว่าจะเปิดโครงการได้อย่างไร ได้รับมอบหมายตั้งแต่นั้นปี 2549 เราก็ศึกษากัน (สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 2553)

โรงเรียนนันทบุรีวิทยาโดยพระธรรมนันทโสภณ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดน่าน ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ถือใบอนุญาตและผู้อุปถัมภ์โรงเรียนนันทบุรีวิทยา จึงมอบหมายให้ผู้บริหารโรงเรียนศึกษารูปแบบการจัดทำโครงการนี้ขึ้น โดยท่านเล่าผู้วิจัยฟังว่า

...นโยบายของโรงเรียนของเราทั้งแผนกฆราวาสและแผนกปริยัติสามัญ เรามีนโยบายว่า ประสงค์จะสงเคราะห์เด็กทุกระดับ เด็กยากจน ชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่มีความประสงค์จะมาศึกษาเล่าเรียน จะมาหาวิชาความรู้พัฒนาคุณภาพตัวเอง ทางโรงเรียนก็จะรับชาวเขาเผ่าต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ด้อยโอกาส ขาดโอกาสที่จะมาเรียน เนื่องจากขาดผู้อุปถัมภ์ที่จะส่งให้มาเรียน เช่น พ่อแม่เสียชีวิตก็ดี เลิกร้างกันไปก็ดี หรือฐานะยากจนก็ดี ถ้ามีความประสงค์จะไปเรียนหนังสือก็สามารถมาเรียนที่โรงเรียนได้ โรงเรียนนี้ได้รับเมตตาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระองค์ทรงรับ

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนมอบให้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ดูแล และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับอุปถัมภ์ด้วย ที่นี่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริที่จะให้โรงเรียนนันทบุรีวิทยาช่วยเหลือเด็กหญิงด้อยโอกาสที่มีปัญหาพิเศษให้มีที่เรียนพร้อมทั้งที่อยู่กิน ก็เลยมีนโยบายสร้างหอพักสำหรับเด็กหญิงกลุ่มนี้ที่จะมาเรียน โดยสร้างอาคารขึ้นเรียกว่า “หอพักดรุณรักษ์” ได้รับเงินบำรุงจากภาครัฐ พระภิกษุสงฆ์องค์เถร ประชาชนมาช่วยกันทำ การดำเนินการเป็นไปเรียบร้อยดี (สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 2553)

การดำเนินการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสกลุ่มนี้ของโรงเรียนนันทบุรีวิทยาจะเห็นว่า มีจุดเริ่มต้นมาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ทางโรงเรียนหาแนวทางในการช่วยเหลือ ซึ่งโรงเรียนนันทบุรีวิทยาโดยพระธรรมนันทโสมภณก็รับสนองแนวพระราชดำริดังกล่าว ส่วนเหตุผลที่ว่าทำไมต้องให้ทางโรงเรียนแห่งนี้ทำนั้นผู้วิจัยเห็นว่าคงไม่ใช่เพราะเหตุที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาเป็นโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนในพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะถ้าเป็นอย่างนั้นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ให้การสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ก็คงสามารถทำได้เช่นกัน แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา เป็นโรงเรียนที่ดำเนินกิจการโดยการสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คงจะตั้งพระทัยที่จะให้พระสงฆ์ช่วยสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสเหล่านี้และจะได้ใช้หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับเด็กหญิงกลุ่มนี้ด้วย โดยท่านพระครูวิสุทธินนทกิจ ประธานโครงการในยุคก่อตั้งให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยว่า “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสว่า ถ้ามีนักเรียนหญิงก็ให้มีการดูแลอุปถัมภ์ โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนพระดูแลอยู่แล้วนักเรียนหญิงมาอยู่ก็มีพระแม่ชีดูแลอยู่ก็น่าจะช่วยเหลือและดูแลนักเรียนกลุ่มนี้ได้” (สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 2553) ท่านยังมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้เล่าให้ผู้วิจัยฟังอีกว่า

...อาจเป็นพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกล พระแลแม่ชีเป็นนักบวช โดยธรรมชาติมีความเมตตาสูง การดูแลเด็กต้องใช้ความรักและความเมตตาเป็นหลักในการดูแลเยียวยาสุขภาพจิตของเด็กเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน เราอาจจะใช้กฎระเบียบก็อาจจะได้ผลใน

ระดับหนึ่ง แต่เราใช้ความรักความเมตตา โดยใช้หลักพุทธศาสนาในการอบรมกล่อมเกลาคจิตใจ ในอนาคตก็เชื่อว่า น่าจะทำให้เด็กมีภูมิคุ้มกัน สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ และเป็นคนดีของสังคมในอนาคต (สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 2553)

ในตอนเริ่มต้นโครงการของท่านพระครูวิสุทธินันทกิจ ท่านเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าท่านและคณะไม่มีประสบการณ์การรับนักเรียนหญิงอยู่หอพักของโรงเรียนเลย และเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กหญิงที่มีปัญหาซับซ้อนกว่าเด็กด้อยโอกาสอื่นๆ ท่านเล่าว่า

...เราพาคณะครู ซึ่งไม่มีประสบการณ์ที่จะเอาเด็กมาอยู่ข้างใน ยกเว้นนักเรียนชายที่อยู่เ็นวัด เราไม่มีประสบการณ์ดูแลนักเรียนหญิง เราก็ส่งบุคลากรของเราในยุคนั้นไปศึกษาดูงานในที่ต่างๆที่มีระบบกินนอนภายใน เช่น สถานสงเคราะห์จังหวัดน่าน แล้วก็โรงเรียนอื่นๆ เราก็ส่งครูที่รับงานในช่วงนั้นไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีหอพักนักเรียนหญิง เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดน่าน (สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 2553)

หลังจากคณะครูอาจารย์ได้ไปศึกษาดูงานตามที่ต่างๆ แล้ว ก็ได้้นำความรู้กลับมาวางแนวทางในการช่วยเหลือเด็กหญิงด้อยโอกาสที่ขาดโอกาสทางการศึกษา และมีปัญหาในการดำเนินชีวิต ทางโรงเรียนพยายามจะช่วยให้พวกเขามีที่เล่าเรียน ที่พักอาศัย และมีระบบการดูแลที่ดี เพื่ออนาคตของเด็กนักเรียนให้อยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย พร้อมทั้งสามารถช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ในอนาคต เหตุนี้เองโรงเรียนนันทบุรีวิทยาจึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นมาโดยใช้ชื่อโครงการในตอนเริ่มต้นว่า “โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการรับนักเรียนหญิงที่ด้อยโอกาสในถิ่นทุรกันดาร” และในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ทั้งนี้เพื่อให้การสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในจังหวัดน่านได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

จากประวัติความเป็นมาของโครงการ ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นจากแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในเอกสารของโครงการได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 2) เพื่อช่วยเหลือนักเรียนหญิงที่พ่อ แม่เสียชีวิต พ่อหรือแม่เสียชีวิต พ่อแม่หย่าร้าง หรือแยกทางกัน พ่อหรือแม่ติดเชื้อเอดส์ ผู้ที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมเสี่ยงต่อการค้าประเวณีและยาเสพติด ผู้ที่ยากจนอยู่ในถิ่นทุรกันดาร นักเรียนที่อยู่ด้วยกันชั้นสามีภรรยา นักเรียนที่ถูกข่มขืน กระทำชำเรา นักเรียนที่มีความพิการทางร่างกาย
- 3) เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการและอยู่ในสังคม ได้อย่างปกติสุข
- 4) เพื่อฝึกฝนอบรมนักเรียนในโครงการให้มีคุณธรรม จริยธรรมทางพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น
- 5) เพื่อฝึกอบรมนักเรียนในโครงการ ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสให้เป็นบุคลากรที่ดีมีคุณภาพ ออกสู่สังคม (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2550, น. 1)

3.1.2 เกณฑ์การรับเด็กหญิงด้อยโอกาสเข้าโครงการฯ

เด็กหญิงที่จะเข้าอยู่ในโครงการนี้ได้ นั้น โรงเรียนนันทบุรีวิทยา โดยคณะกรรมการโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะพิจารณารับจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ของทุกปี การศึกษา จำนวน 20 คน (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2550, น. 2) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

- ประเภทที่ 1 รับเด็กหญิงที่มาจากพ่อและแม่ เสียชีวิต, พ่อหรือแม่เสียชีวิต
- ประเภทที่ 2 รับเด็กหญิงที่มาจากพ่อและแม่ติดเชื้อเอดส์, พ่อหรือแม่ติดเชื้อเอดส์
- ประเภทที่ 3 รับเด็กหญิงที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน
- ประเภทที่ 4 รับเด็กหญิงที่มาจากครอบครัวซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด
- ประเภทที่ 5 รับเด็กหญิงมาจากการที่ครอบครัวอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการค้าประเวณี

เมื่อกำหนดคุณสมบัติเด็กหญิงที่สามารถเข้าอยู่ในโครงการได้แล้ว ทางโครงการ หอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

- 1) สัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อทราบจำนวน
- 2) นำปัญหาเข้าสู่ที่ประชุมของโรงเรียนเพื่อหาทางออก และแก้ปัญหาให้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
- 3) จัดทำโครงการ เพื่อขอรับพระราชทาน พระบรมราชานุเคราะห์
- 4) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ
- 5) ดำเนินการตามโครงการ
- 6) ประเมินผลตามโครงการในแต่ละภาคเรียนของปีการศึกษา
- 7) รายงานผลต่อผู้อนุมัติโครงการเพื่อนำเหตุผลถวายรายงาน (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2550, น. 2)

3.1.3 ผลการดำเนินงานตามโครงการฯ

จากการดำเนินงานตามโครงการฯตั้งแต่เริ่มต้น มีผลการดำเนินการ ดังนี้

ในปีแรกของการเริ่มต้นโครงการฯ พ.ศ.2549 ประกาศรับเด็กหญิงด้อยโอกาสเข้าอยู่หอพักจำนวน 20 คน มีเด็กหญิงด้อยโอกาสเข้ามาสมัคร จำนวน 39 คน ทางคณะกรรมการโครงการฯรับไว้ 20 คน แต่ต่อมาทางโรงเรียนนันทบุรีวิทยาให้รับเพิ่มอีก 19 คน เมื่อจบปีการศึกษาคงเหลือเด็กหญิงด้อยโอกาสอยู่ในโครงการ จำนวน 13 คน ลาออกไป 26 คน

สาเหตุของปัญหาที่มีเด็กหญิงด้อยโอกาสออกไปจำนวนถึง 26 คน ทางคณะกรรมการโครงการฯ สรุปปัญหาว่าเด็กไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของหอพักได้ .ไม่มีความอดทนที่จะรับการสั่งสอน ไม่ชอบอยู่กับคนหมู่มาก ไม่เคยจากบ้าน มีปัญหาชู้สาว และลักขโมย

สรุปในปีแรกมีจำนวนเด็กด้อยโอกาส 13 คน รับเพิ่มมาอีก 7 คน รวมเป็น 20 คน โดยแบ่งเป็นชาวไทยพื้นราบ 15 คน และชาวไทยภูเขาเผ่าเมี่ยน 5 คน

ปีพ.ศ.2550 ทางโครงการฯรับเด็กหญิงด้อยโอกาสเพิ่มอีก จำนวน 20 คน รวมที่มีอยู่เดิมเป็นจำนวนทั้งหมด 40 คน ทางโรงเรียนนันทบุรีวิทยาให้รับเพิ่มอีก 16 คน รวม 56 คน เมื่อจบปีการศึกษา มีเด็กหญิงด้อยโอกาสลาออกไป 16 คน เหลืออยู่ในโครงการฯทั้งสิ้น 40 คน

สาเหตุของปัญหาที่มีเด็กหญิงด้อยโอกาสลาออกไป ทางโครงการฯ สรุปว่า ที่อยู่อาศัยแคบแออัด ไม่มีตู้เสื้อผ้าเก็บของส่วนตัว ไม่มีเตียงนอนเพียงพอ ห้องน้ำไม่เพียงพอไม่สะดวกในเรื่องการตากผ้า ปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบไม่ได้ ไม่เคยชินกับการสั่งสอนอบรม มีปัญหาเรื่องชู้สาว ถูกชักชวนจากเพื่อนที่คบกันไปในทางที่ไม่ดี ลักขโมย แต่งงาน และย้ายสถานศึกษา

สรุปปีที่สองของการดำเนินงานมีเด็กหญิงด้อยโอกาสคงเหลือ 40 คน โดยแบ่งเป็นชาวไทยพื้นราบ 11 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง 13 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าเมี่ยน 6 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ 10 คน

ปีพ.ศ.2551 ทางโครงการฯรับเด็กหญิงด้อยโอกาสเพิ่มอีก 20 คน รวมที่มีอยู่เดิมเป็นจำนวนทั้งหมด 60 คน มีเด็กหญิงด้อยโอกาสมาสมัครเพิ่มอีก 11 คน รวมเป็น 71 คน เมื่อสิ้นปีการศึกษา ลาออกไป 9 คน คงเหลือจำนวน 62 คน

สาเหตุของปัญหาที่มีเด็กหญิงด้อยโอกาสลาออกไป ทางโครงการฯ สรุปว่า มีชาวไทยเผ่ามลาบลี ลาออกไป 6 คน โดยไปอยู่ศึกษาสงเคราะห์ ไม่เคยชินกับการอยู่กับคนหมู่มาก ผ่าฝืนกฎระเบียบ และปัญหาชู้สาว

สรุปปีที่สามของการดำเนินงานมีเด็กหญิงด้อยโอกาสคงเหลือ 62 คน โดยแบ่งเป็นชาวไทยพื้นราบ 20 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง 21 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าเมี่ยน 12 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ 8 คน ชาวไทยภูเขาเผ่าขมุ 1 คน (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2551, น. 2-4)

ในปีพ.ศ.2552 มีนักเรียนหญิงที่อยู่ในโครงการ ทั้งสิ้นจำนวน 62 คน โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1) ชาวไทยพื้นราบ	20 คน
2) ชาวเขาเผ่าม้ง	21 คน
3) ชาวเขาเผ่าเมี่ยน	12 คน
4) ชาวเขาเผ่าขมุ	1 คน
5) ชาวเขาเผ่าลัวะ	8 คน

นักเรียนหญิงที่อยู่ในโครงการ จะอยู่ในหอพักของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ได้รับการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ลักษณะ

เป็นโครงการสงเคราะห์นักเรียนครบวงจร โดยการบริหารจัดการโครงการ อยู่ในรูปแบบของ คณะกรรมการที่ชื่อว่า “คณะกรรมการบริหารจัดการหอพักหญิงกลุ่มเสี่ยง” ภายใต้ชื่อโครงการว่า “โครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” มีพระธรรมนันทโสภณ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้ง โรงเรียนนันทบุรีวิทยา เป็นประธานที่ปรึกษา พระครูวิสุทธินนทกิจ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายบริหาร วิชาการ เป็นประธานโครงการฯ แม่ชีดาร่า จันทร์ลอย แม่ชีปาไลตา วงศานันท์ และนางสาว สุภาวดี ภิวงค์ เป็นผู้ดูแลการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามตาราง ตลอดจนดูแลระเบียบการอยู่หอพักให้เป็นไปตามพันธกิจและเป้าหมายของหอพักนักเรียนหญิง โดยเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธ และให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามแนวทางวิถีพุทธได้ ปัจจุบันโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้รับพระราชทานทุนค่าอาหารอุดหนุนเป็นรายหัวและพระราชทานความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยา มีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

ก) อาหาร เด็กหญิงในโครงการได้รับอาหารที่ถูกต้องหลักโภชนาการ และมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย

ข) เครื่องนุ่งห่ม เด็กหญิงในโครงการได้รับเครื่องนุ่งห่ม เช่น ชุดนักเรียน ชุดกีฬา ชุดนอน ผ้าห่ม รองเท้า เป็นต้น ในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก

ค) ที่อยู่อาศัย เด็กหญิงในโครงการได้พักอาศัยในหอพักที่อยู่ในบริเวณโรงเรียน

มีระบบดูแลโดยผู้ดูแลและดูแลกันเอง โดยมีการจัดเวรในการทำหน้าที่ต่างๆในหอพัก

ง) ยารักษาโรค เด็กหญิงในโครงการได้รับยาสามัญในกรณีการเจ็บป่วยเล็กน้อย ถ้าอาการรุนแรงจะนำส่งโรงพยาบาลประจำจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากหอพัก

2) ด้านการศึกษา

เด็กได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เมื่อสำเร็จการศึกษา จะได้รับการแนะนำช่วยเหลือในการศึกษาต่อในระดับที่สูงตามกำลังความสามารถของเด็ก

3) ด้านนันทนาการ

ได้จัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่เด็กในโครงการ เพื่อให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม นอกจากความสนุกสนาน เช่น กีฬา งานอาสาพัฒนา ฯลฯ

4) ด้านอื่นๆ

โครงการฝึกอาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถแก่เด็ก เช่น การเชิญวิทยากร มาอบรมด้านการเกษตร การปลูกพืชผักสวนครัว ทำหัตถกรรม ประดิษฐ์ของที่ระลึก เป็นต้น

3.1.4 กิจวัตรและกิจกรรมของเด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการฯ

เด็กหญิงด้อยโอกาสที่อยู่ในโครงการฯล้วนแต่ประสบกับปัญหาในการดำเนินชีวิตที่ยากลำบาก เด็กแต่ละคนยังมีที่มาที่หลากหลย มีประเพณีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ต่างกัน เมื่อต้องเข้ามาอยู่ด้วยกันอาจเกิดปัญหาได้ ดังนั้นทางโครงการฯจึงมีกิจวัตรและกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน เพื่อหล่อหลอมให้มีระเบียบวินัยและมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ความรู้ทั้งทางวิชาการและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

กิจวัตรประจำวัน (จันทร์-ศุกร์)

- 05.00 น. ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว ทำความสะอาดที่พักและบริเวณ
- 05.30 น. กิจกรรมนันทนาการ (ออกกำลังกาย แอโรบิค โยคะ)
ประกอบอาหารเช้า
อาบน้ำ ทำกิจส่วนตัว
- 06.30 น. ทานอาหารเช้า
- 07.00 น. ออกจากหอพักไปโรงเรียน
- 15.30 น. เลิกเรียน กลับเข้าหอพัก
- 16.00 น. กิจกรรมนันทนาการ (กีฬา ดนตรี)
- 17.00 น. อาบน้ำ
- 18.00 น. ทานอาหารเย็น
- 18.30 น. กิจกรรมวิชาการ (ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน)
- 20.00 น. ดูโทรทัศน์รายการข่าวพระราชสำนักและข่าวสารบ้านเมือง
- 20.30 น. กิจกรรมพัฒนาจิต (ทำวัตรสวดมนต์ นั่งสมาธิ บำเพ็ญกรรมฐาน ฟังธรรม)
- 21.30 น. ทำกิจส่วนตัว
- 22.00 น. เข้านอน

กิจวัตรประจำวันเสาร์-อาทิตย์

05.00 น. ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว ทำความสะอาดที่พักและบริเวณ

05.30 น. กิจกรรมนันทนาการ (ออกกำลังกาย แอโรบิค โยคะ)

-ประกอบอาหารเช้า

-อาบน้ำ ทำกิจส่วนตัว

06.30 น. ทานอาหารเช้า

08.00 น. กิจกรรมงานฝีมือ

-ฝึกอาชีพ

-กิจกรรมอิสระ

-ศึกษาธรรมะ (ไปศึกษาพุทธศาสนาวินิจฉัย)

16.00 น. กิจกรรมนันทนาการ (กีฬา ดนตรี)

17.00 น. อาบน้ำ

18.00 น. ทานอาหารเย็น

18.30 น. กิจกรรมวิชาการ (ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน ชมข่าวสารบ้านเมืองจากโทรทัศน์)

20.00 น. ดูโทรทัศน์รายการข่าวพระราชสำนักและข่าวสารบ้านเมือง

20.30 น. กิจกรรมพัฒนาจิต (ทำวัตรสวดมนต์ นั่งสมาธิ บำเพ็ญกรรมฐาน ฟังธรรม)

21.30 น. ทำกิจส่วนตัว

22.00 น. เข้านอน (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2552, น. 11-12)

นอกจากเด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการฯจะต้องมีกิจวัตรประจำวันข้างต้นแล้ว ทางโครงการฯยังได้จัดกิจกรรมพิเศษทั้งทางวิชาการ การอาชีพ การรักษาสุขภาพอนามัย การอาชีพ และการปลูกฝังจริยธรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมปฏิบัติธรรมประจำปี และตลอดปี
- 2) กิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ผ้าใยบัว ของที่ระลึก และเครื่องประดับ
- 3) กิจกรรมพัฒนาอบรมสุขภาพจิต
- 4) กิจกรรมทำนา
- 5) กิจกรรมพัฒนาสุขภาพอนามัย
- 6) กิจกรรมอบรมศิลปะการป้องกันตัว
- 7) กิจกรรมสอนเสริมและศึกษาพิเศษ

- 8)กิจกรรมปลูกผักสวนครัว
- 9)กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปะการแสดง ดนตรีไทย
- 10)กิจกรรมทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
- 11)กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ฟังสมาธิ
- 12)กิจกรรมศึกษาพุทธศาสนาเพิ่มเติม
- 13)กิจกรรมน้ำดื่มน้ำใจใสสะอาด เฉพาะหอพัก
- 14)กิจกรรมให้การศึกษิตามสายสามัญ
- 15)กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษ (โรงเรียนนันทบุรีวิทยา, 2551, น. 5)

กิจกรรมต่างๆทั้งหมดนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง และจากผู้มีจิตศรัทธาจากการบอกบุญโดยคณะผู้ดูแลประจำหอพัก และจากพระสงฆ์ ซึ่งกิจกรรมทั้ง 15 กิจกรรมเมื่อพิจารณาจัดเป็นด้านๆแล้วผู้วิจัยแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

- 1)ด้านสวัสดิการ (ปัจจัย4) ได้แก่ กิจกรรมทำนา กิจกรรมปลูกผักสวนครัว กิจกรรมน้ำดื่มน้ำใจใสสะอาด เฉพาะหอพัก
- 2)ด้านการปลูกฝังจริยธรรม ได้แก่ กิจกรรมปฏิบัติธรรมประจำปี และตลอดปี กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ฟังสมาธิ กิจกรรมศึกษาพุทธศาสนาเพิ่มเติม
- 3)ด้านการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมสอนเสริมและศึกษาพิเศษ กิจกรรมทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กิจกรรมให้การศึกษิตามสายสามัญ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษ
- 4)ด้านอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ผ้าใยบัว ของที่ระลึกและเครื่องประดับ กิจกรรมอบรมศิลปะการป้องกันตัว กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปะการแสดง ดนตรีไทย
- 5)ด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ กิจกรรมอบรมพัฒนาสุขภาพจิต กิจกรรมพัฒนาสุขภาพอนามัย

กิจกรรมที่มีในโครงการทั้ง 15 กิจกรรมซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็นประเภทได้ 5 ด้านข้างต้นนั้น เป็นกิจกรรมที่โครงการฯจัดให้มีขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือในการจัดหางบประมาณจากที่กล่าวแล้ว ทุกๆกิจกรรมพระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในทุกๆกิจกรรมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายต่อไป

การให้การสงเคราะห์แก่เด็กหญิงด้อยโอกาสที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาจัดทำโครงการนี้ขึ้นมา จะเห็นว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่เด็กด้อยโอกาส เพราะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการศึกษา อีกทั้งได้เรียนรู้การนำคุณธรรม จริยธรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง รู้จักผิดชอบชั่วดี ช่วยพัฒนาจิตใจให้เกิดความเข้มแข็งอดทน เข้าใจในความเป็นจริงของชีวิตมากขึ้น และจากงานวิจัยฉบับนี้มีคำๆหนึ่งที่ควรทำความเข้าใจในภาพรวมก่อนว่าหมายถึงอะไรคำๆนั้นคือ “เด็กด้อยโอกาส”

3.2 ความหมายและประเภทของเด็กด้อยโอกาส

โครงการพักพิงดูแลและคุ้มครองเด็กหญิงตามเกณฑ์และวัตถุประสงค์ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น เด็กกลุ่มนี้ล้วนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบากและขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งถ้าไม่ได้รับการสงเคราะห์ก็ไม่ว่าเด็กจะมีทิศทางความเป็นไปของชีวิตอย่างไร ดังนั้นการรับเด็กกลุ่มนี้มาดูแลด้วยการให้การศึกษาระดับประถมศึกษา 4 ตลอดจนการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างน้อยที่สุดเด็กก็จะมีทางเลือกของชีวิตมากยิ่งขึ้นและนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากการสงเคราะห์จากโครงการฯและจากพระสงฆ์ ผู้วิจัยเชื่อว่าอย่างน้อยที่สุดเด็กก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และมีทัศนคติที่ดีต่อพระสงฆ์และพุทธศาสนาด้วย การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาที่บทบาทของพระสงฆ์ที่สงเคราะห์แก่เด็กหญิงด้อยโอกาส ดังนั้นจึงควรทราบความหมายและประเภทของเด็กด้อยโอกาสว่าเป็นอย่างไรด้วย

3.2.1 ความหมายของเด็กด้อยโอกาส

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายว่า เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กซึ่งอยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาสังคม เช่น เด็กพิการ เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัด และเด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานตามพ่อแม่ ความด้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ครอบคลุมทั้งเรื่องการศึกษา สภาพแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรม และโอกาสในการได้รับบริการ (องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, อ้างถึงใน จันทิมา ปัญญวัฒน์, 2543, น.24)

วิเชียร เกตุสิงห์ ได้ให้ความหมายว่า เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่ไม่มีโอกาสได้รับการบริการหรือได้รับการศึกษาปกติ ซึ่งรัฐพึงจัดให้ (วิเชียร เกตุสิงห์, อ้างถึงใน ตุลยา โภกอุ่น, 2540, น.14)

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่า เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, อ้างถึงใน จันทิมา ปัญจวัฒน์, 2543, น.25)

จากที่กล่าวมา ได้มีการให้ความหมายของเด็กด้อยโอกาสไว้หลายประการ ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่มีโอกาสได้รับการบริการพื้นฐาน การพัฒนาหรือการศึกษาตามปกติซึ่งรัฐพึงจัดให้และจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้

3.2.2 ประเภทของเด็กด้อยโอกาส

ลักษณะของเด็กด้อยโอกาส สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ขึ้นอยู่กับการมองสภาพปัญหาและเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดลักษณะของเด็กด้อยโอกาสไว้ 3 ประเภท คือ

- 1) เด็กถูกทอดทิ้ง
- 2) เด็กเร่ร่อน
- 3) เด็กทำงาน

(คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, อ้างถึงใน จันทิมา ปัญจวัฒน์, 2543, น. 25)

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้กำหนดลักษณะของเด็กด้อยโอกาสไว้ 4 ประเภท คือ

1) เด็กถูกละเมิดสิทธิ เป็นเด็กที่ขาดโอกาสในการพัฒนา และดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไป รวมทั้งถูกระงับในลักษณะของการละเมิดสิทธิที่เด็กพึงได้รับ โดยแบ่งเป็น

ก) เด็กถูกทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกทำอันตราย หรือถูกคุกคามต่อสุขภาพหรือ สวัสดิภาพโดยบุคคลอื่น ด้วยการทำให้บาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยการกระทำทารุณ ทางเพศ

ข) แรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งทำงานโดยได้รับ ค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตามในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต พาณิชยกรรม บริการและ งานขนส่ง

ค) โสเภณีเด็ก หมายถึง เด็กทั้งหญิงและชายที่มีอายุ 15 ปี และต่ำกว่า ซึ่ง ประกอบอาชีพหารายได้จากกาให้บริการทางเพศ

ง) เด็กถูกข่มขืน หมายถึง เด็กอายุ 15 ปี และต่ำกว่าที่ถูกกระทำอาชญากรรม ที่กระตุ้นพฤติกรรมทางเพศ หรือมีแนวโน้มไปในทางเรื่องเพศ ซึ่งผู้กระทำนั้นกระทำอย่างบังคับ มีการขู่ข่มขู่ต่อเด็ก เพื่อจะให้เด็กตอบสนองความต้องการทางเพศของตน โดยที่เด็กนั้นไม่ยินยอม

2) เด็กถูกปล่อยปละละเลย เป็นเด็กที่เสียเปรียบและขาดโอกาสที่จะได้รับการ พัฒนาตามวัย ตลอดจนเป็นเด็กที่สังคมมักไม่ค่อยให้ความสนใจหรือเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร โดย แบ่งเป็น

ก) เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนมาก

ข) เด็กถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า

ค) เด็กเร่ร่อน

ง) เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง

จ) เด็กในสลัม

ฉ) เด็กชนกลุ่มน้อย

3) เด็กประพฤติตนไม่สมควร ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของตัวเด็ก สภาพปัญหาของ ครอบครัว รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมของสังคมเมือง ซึ่งมีส่วนทำให้เด็กเหล่านั้นมีการ กระทำหรือความประพฤติที่ไม่ถูกต้อง หรือเบี่ยงเบนไปจากหลักเกณฑ์ของสังคม และอาจส่งผล ให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคมในที่สุด โดยแบ่งเป็น

ก) เด็กติดยาเสพติดและสารระเหย

ข) เด็กมั่วสุมในสถานบริการและสถานเริงรมย์

ค) เด็กตั้งครรภ์นอกสมรส

4) เด็กพิการทางกายและสติปัญญา โดยแบ่งเป็น

- ก) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- ข) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- ค) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
- ง) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

(คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, อ้างถึงใน จันทิมา ปัญจวัฒน์, 2543, น. 25-26))

กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดลักษณะของเด็กด้อยโอกาสไว้ 2 ประเภทคือ

1) เด็กพิการ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ โดยแบ่งเป็น

- ก) เด็กตาบอด
- ข) เด็กหูหนวก
- ค) เด็กปัญญาอ่อน
- ง) เด็กร่างกายพิการ และเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง

2) เด็กด้อยโอกาส ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการศึกษาสงเคราะห์ โดยแบ่งเป็น

- ก) เด็กในชุมชนแออัด
- ข) เด็กชาวเขา
- ค) เด็กชาวเรือ เด็กชาวเล
- ง) เด็กในชนบทห่างไกลหรือในท้องถิ่นทุรกันดาร
- จ) เด็กกำพร้าหรือขาดผู้อุปการะ
- ฉ) เด็กที่เป็นบุตรหลานผู้ที่ได้รับภัยคุกคาม
- ช) เด็กที่เป็นบุตรหลานผู้ป่วยโรคเรื้อรัง (กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา,

อ้างถึงใน ตูลยา โภกอุ้น, 2540, น.16-17)

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก ได้กำหนดลักษณะของเด็กด้อยโอกาสไว้ดังนี้

- 1) เด็กถูกทอดทิ้ง
- 2) เด็กเร่รอน
- 3) เด็กพิการทางร่างกายและสติปัญญา

- 4) เด็กถูกทารุณ
- 5) เด็กไทยอพยพย้ายถิ่น
- 6) เด็กไร้สัญชาติ
- 7) โสเภณีเด็ก
- 8) เด็กถูกใช้แรงงาน
- 9) เด็กติดเฮดส์
- 10) เด็กต่างชาติ (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก, อ้างถึงใน

ตุลยา โภกอุ๋น, 2540, น. 17)

วิเชียร เกตุสิงห์ ได้แบ่งกลุ่มเด็กด้อยโอกาสออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ดังนี้

- 1) กลุ่มที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือคนพิการ
- 2) กลุ่มชาวไทยที่มีวัฒนธรรมต่างจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้แก่ กลุ่มชาวไทยภูเขา กลุ่มชาวไทยที่มีเชื้อสาย เขมร ส่วย เยอ กลุ่มชาวไทยที่นับถือ

ศาสนาอิสลาม

- 3) กลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล ได้แก่

- ก) กลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด
- ข) กลุ่มที่อพยพหรือมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง
- ค) กลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลและมีฐานะยากจน (วิเชียร เกตุสิงห์,

อ้างถึงใน ตูลยา โภกอุ๋น 2540, น.18)

จะเห็นได้ว่า เด็กด้อยโอกาสในสังคมไทยมีอยู่หลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ในปัจจุบันนี้เด็กด้อยโอกาสจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการศึกษา ทำให้เด็กเหล่านี้ส่วนหนึ่งไม่ได้เรียนหนังสือ เป็นคนไม่มีความรู้ ต้องดิ้นรนทุกวิถีทาง เพื่อหาเลี้ยงชีพตนเอง ทั้งในทางที่ดีและในทางที่ไม่ดี จนก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย การให้การสงเคราะห์ด้านการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสจะเป็นการช่วยให้เขาเหล่านั้นได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวอันจะส่งผลดีต่อสังคมรอบข้างด้วย อย่างไรก็ตามปัจจุบันนอกจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาแล้ว พระสงฆ์ก็ได้มีส่วนในการช่วยเสริมด้วยการให้การสงเคราะห์เด็กกลุ่มนี้ด้วยการให้การสงเคราะห์ในหลายๆรูปแบบซึ่งจะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป

3.3 บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาส ในโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ

จากการศึกษาความเป็นมาของโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ และการศึกษาความหมายของเด็กด้อยโอกาสแล้ว จะเห็นว่าโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ ได้ให้การสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในจังหวัดน่านซึ่งมีทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขาที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและขาดโอกาสทางการศึกษา โดยรับเข้ามาอยู่ในหอพักหญิงของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนที่อยู่ภายใต้การดูแลของวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ในปีการศึกษา 2552 ที่ได้ทำการวิจัยมีเด็กหญิงด้อยโอกาสจำนวนทั้งสิ้น 59 คน ทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขาดังที่กล่าวแล้ว

เนื่องจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยาเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัดและเป็นโรงเรียนที่พระสงฆ์ได้ให้การอุปถัมภ์อยู่ เมื่อโรงเรียนได้จัดตั้งโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ เพื่อสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาส พระสงฆ์เองก็ได้มีบทบาทหน้าที่ในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการ ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยแบ่งกลุ่มพระสงฆ์ที่ทำการสงเคราะห์เด็กหญิงในโครงการฯ ได้ 3 กลุ่ม คือ (1)กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ได้แก่ พระธรรมนนทโศภณ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดน่าน ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ซึ่งในกลุ่มนี้ยังรวมถึงพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสในจังหวัดน่านที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของเจ้าคณะจังหวัดน่านด้วย (2)กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นครูอาจารย์ในโรงเรียนนันทบุรีวิทยา (3)กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นพระบัณฑิตอาสาจากวิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ทำการสอนอยู่ที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาและโรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญในจังหวัดน่าน พระสงฆ์ทั้ง 3 กลุ่ม ได้ให้การสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ฯ ในด้านต่างๆตามที่ได้ทำการวิจัยถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ตามแนวพุทธศาสนาซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไว้ 5 ด้าน และพระสงฆ์ทั้ง 3 กลุ่ม ได้ให้การสงเคราะห์แก่เด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการหอพักหญิงทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ก.ด้านสวัสดิการ (ปัจจัย4)

พระสงฆ์ทั้ง 3 กลุ่ม ได้มีส่วนในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสด้านสวัสดิการ (ปัจจัย4) โดยด้านอาหาร พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงาน ประชาสัมพันธ์และให้คำปรึกษา ในการจัดหาอาหารแก่เด็กหญิงในโครงการฯ เสริมเพิ่มเติมจากงบประมาณด้านอาหาร

ของโครงการฯ เช่น บอกรับบุญแก่พระสงฆ์และประชาชนนำข้าวสารอาหารแห้งและเงินมามอบแก่โครงการฯ ด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากหอพักหญิงคับแคบ พระครูพิทักษ์เจติยานันท์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาลัยปริยัติธรรมในขณะนั้น ได้มอบเงินจากการทำค้ายพุทธบุตรซึ่งทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้รับรางวัลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านได้มอบเงินถวาย 500,000 บาท พระครูพิทักษ์เจติยานันท์ได้มอบเงินจำนวนนี้ไว้สำหรับสร้างหอพักหญิงแห่งใหม่ นอกจากนี้ยังได้ประสานงานของบประมาณเพิ่มเติมกับทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านด้วย ด้านเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค พระสงฆ์ทั้งสามกลุ่มได้ประสานงานและประชาสัมพันธ์บอกกล่าวผู้มีจิตศรัทธามารบริจาคให้โครงการฯ ในโอกาสวันสำคัญต่างๆ (เอกสารอัดสำเนารายงานฉบับย่อโครงการหอพักหญิง, 2551, น. 12)

ข.ด้านการปลูกฝังจริยธรรม

พระสงฆ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีบทบาทในการปลูกฝังจริยธรรมโดยมีบทบาทเป็นผู้ให้การสงเคราะห์โดยตรงมากที่สุด เมื่อดูจากกิจกรรมที่จัดในโครงการฯ จะพบว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำในการอบรมการปฏิบัติธรรมตลอดปี และยังสอนพุทธศาสนาเพิ่มเติมให้เฉพาะในวันอาทิตย์เป็นพิเศษด้วย

ค.ด้านการศึกษา

พระสงฆ์นอกจากมีบทบาทในการสอนในรายวิชาตามตารางเรียนแล้ว พระสงฆ์ยังได้ประสานงานจัดกิจกรรมสอนเสริมโดยการจัดหาครูอาจารย์มาช่วยเสริมให้แก่ทางโครงการฯ และยังได้ช่วยเหลือด้วยการจัดหาเงินสมทบในโครงการทัศนศึกษานอกสถานที่

ง.ด้านอาชีพ

พระสงฆ์มีบทบาทในการประสานงานจัดหาผู้มีความรู้ในด้านการอาชีพมาช่วยฝึกสอนอาชีพในกิจกรรมงานประดิษฐ์ดอกไม้ผ้าใยบัว ของที่ระลึกและเครื่องประดับ ติดต่อกาครูฝึกมาอบรมศิลปะการป้องกันตัว

จ.ด้านสุขภาพอนามัย

พระสงฆ์มีบทบาทในการสงเคราะห์ด้านนี้ผ่านกิจกรรมพัฒนาอบรมสุขภาพจิต โดยเป็นผู้อบรมด้วยตนเองและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้านนี้มาช่วยเหลือ แม้กระทั่งกิจกรรมพัฒนาสุขภาพอนามัย พระสงฆ์ก็เป็นผู้ประสานงานหาผู้มาอบรมให้แก่เด็กหญิงในโครงการฯ

จากบทบาทของพระสงฆ์ดังกล่าว เนื่องจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยาลัยเป็นโรงเรียนนิกายเถรวาทของวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ที่มีพระธรรมนันทโสภณเป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะจังหวัดซึ่งควบคุมดูแลพระสงฆ์ทั้งจังหวัดน่าน อีกทั้งท่านเป็นที่เคารพเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนชาวน่าน

มาก ดังนั้นโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา จึงได้รับการอุปถัมภ์จากท่าน ในทุกๆด้าน นอกจากนี้ยังได้รับการดูแลจากครูอาจารย์พระสงฆ์ของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา และ จากพระบัณฑิตอาสาวิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งพระสงฆ์ทั้งสามกลุ่มได้ให้การ สงเคราะห์ตามบทบาทหน้าที่ของความเป็นพระตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนให้เอื้อเฟื้อ แบ่งปันกันเพื่อที่จะยึดเหนี่ยวน้ำใจกันตามหลักสังคหวัตถุ 4 และด้วยหลักพรหมวิหารธรรม เมตตาของพระสงฆ์ เป็นต้น